

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

ÖCAL, S.H. AKPINAR, E. (2020). İlköğretim Okullarında Ev Ziyaretlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi (Öğretmen Görüşleri). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (Aralık Özel Sayı), 223-238.

İlköğretim Okullarında Ev Ziyaretlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi (Öğretmen Görüşleri)

Serdal Halis ÖCAL (*)

Erdal AKPINAR (**)

Öz: Bu araştırmanın amacı, ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilen ev ziyaretleri uygulamasının öğrenci başarısına etkisini belirlemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma evreni gönüllülük esasına dayalı olarak örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup, 2019-2020 öğretim yılında Erzincan ilinde görev yapan 26 öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Ev ziyaretleri öğrencileri motive etmekte ve onlarda olumlu davranış değişiklikleri meydana getirmektedir. Nitekim bulgulara göre, öğretmen-veli ilişkisinin önemi kavranmış, taraflar birbirlerini yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Velilerin okul ve öğretmenlerle ilgili bazı ön yargıları yıkılmış, karşılıklı güven duygusu artmıştır. Bu durum eğitim-öğretim sürecini pek çok yönden olumlu etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Ev ziyareti, Öğrenci başarısı, Öğretmen, Eğitim-öğretim.

The Effect of Home Visits on Student Success in Primary Schools (Teacher Opinions)

Abstract: This research's aim is to determine home visits' effects at primary and secondary school on student success. Case study, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study's universe was determined on a voluntary basis by sampling method and consists of 26 teachers working in Erzincan province in the 2019-2020 academic year. In the research, interview form was used as a data collection tool. The data obtained were analyzed by content analysis technique. Home visits motivate students and bring positive behavioral changes to them. Thus, according to the findings, the importance of the teacher-parent relationship was understood and the parties had the opportunity to know each other closely. Some prejudices of parents about schools and teachers have been destroyed and mutual trust has increased. This situation positively affected the education and training process in many ways.

Keywords: Home visits, student's success, Teacher, Education-Training

Makale Geliş Tarihi: 12.10.2020

Makale Kabul Tarihi: 22.12.2020

*) Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü (e-posta: serdal.halis.ocal@hotmail.com) ORCID ID. orcid.org/0000-0001-8853-7029

**) Prof. Dr. Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü (e-posta: eakpinar@erzincan.edu.tr) ORCID ID. orcid.org/0000-0002-5281-9785

Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun hazırlanmıştır iThenticate intihal incelemesinden geçirilmiştir.

I. Giriş

Günümüzün eğitim anlayışı, geçmiş dönemlerden oldukça farklıdır. Eğitimin temel unsurlarından biri olan öğretmenlerin görev ve sorumlulukları büyük ölçüde değişmiştir. Sosyal sorumlulukları artmıştır. Öğrencisinin hangi sosyal çevreden geldiğiyle ilgilenmeyen, aile yapısı hakkında bilgi sahibi olmayan kısaca onunla bir bağ kurmayan öğretmen, öğrencisini hiçbir şekilde tanıyamaz (Delpit,1995). Bu bağlamda günümüzde öğretmenler etkili bir eğitim için öğrencilerin aileleriyle okulları arasında adeta bir köprü işlevi ifa etmeye başlamışlardır.

Aile, tüm toplumlarda çocuğun ilk öğretmeni olarak kabul edilir (Barton, Coley, 2007). Dolayısıyla ailelerle öğretmenler arasında kuvvetli bir paydaşlık oluşturmak ve onları okulla iş birliği içinde olmaya isteklendirmek, eğitim açısından önemli bir kazanımdır. Ortak amaç doğrultusunda, okul ile veli arasında düşünce birliği, iş birliği ve eylem birliği gerekir (Doğru, 2005). Öğretmen-öğrenci ve öğretmen-veli arasında kurulan ilişki, çocuğun okul başarısının anahtarıdır. Araştırmacılara göre, başarılı eğitim-öğretim sürecinin anahtarlarından biri de öğrencinin okul içinde ve okul dışında kişisel bir bağ kurabilmesidir (Epstein,1998). Ev ziyaretleri bu güvenli bağı oluşturmak için en iyi yollardan biridir.

Araştırmalar aile faktörünün sadece küçük yaş grubu öğrencilerinde değil, tüm eğitim kademelerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu etki çocuğun ilkököl, ortaokul, lise ve hatta üniversite eğitimi boyunca devam etmektedir (Alfaro, Umana-Taylor&Bamako, 2006). İlkokul, ortaokul veya lise öğrencilerinin başarıları üzerinde, onların sahip olduğu öz yeterlilik, öz denetim, bilgi ve becerilerinin yanında, ebeveynlerinin eğitime katılımında büyük bir payı vardır (Bandura, Barbaranelli, Caprara&Pastorelli,1996). Ailenin eğitime dahil olma sürecinde, anne babanın rol yapısı, öz yeterlilik algısı, okul yönetiminden ve çocuğundan algıladığı katılım daveti belirleyici olmaktadır. Veliler bu dört faktöre göre eğitim sürecine katılım kararı vermektedir (Hoover, Dempsey&Sandler,1995).

Ev ziyaretleri okul, aile ve çocuk arasındaki sağlıklı bir iletişim köprüsünün kurulması yanında, okul ile aile arasındaki karşılıklı beklentilerin kolay ifade edebileceği bir ortam yaratması açısından önemlidir. Örnek vermek gerekirse, öğretmen ev ziyaretleri sayesinde öğrencinin aile yapısı, yaşam biçimi ve geçmiş yaşantıları hakkında birincil kaynaktan doğru bilgi edinebilmektedir (Allen, Tracy,2003). Öğrenciyle ilgili sınıf ortamında gözlemlene fırsatı bulamadıkları birçok hususu, ev ortamında daha rahat gözlemlene imkânı bulmaktadırlar. Bu durum öğretmenlerin kanaatleri ve karar verme süreçleri üzerinde pozitif etki yapmaktadır.

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarında ev ziyaretleri kapsamında ailelerin eğitim sürecine dahil olmasının öğrenci başarısına etkisini belirlemektir. Bunun için sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Belirlenen genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

1. Ev ziyareti yapmanızdaki amacınız nedir?

2. Veli ziyaretinde öncelik hangi ailelere verildi?
3. Ev ziyareti yapacağınız aileye önceden haber verdiniz mi? Cevabınız evet ise nasıl haber verdiniz?
4. Ziyaret esnasında velilere hangi konularda bilgi verdiniz?
5. Ziyaret esnasında velilerin olumsuz davranışları ile karşılaştınız mı?
6. Ziyaret sonrasında öğrenciye bakışınızda bir değişiklik oldu mu?
7. Ziyaretin öğretmen-öğrenci-veli ilişkisine ne gibi katkıları oldu?

II. Yöntem

Çalışmada, nitel araştırma yöntemi olan durum çalışması kullanılmıştır. Creswell (2007)'e göre durum çalışması; araştırmacının belli bir süreç içerisinde sınırlandırılmış bir veya birden fazla olayı çeşitli kaynakları içeren veri toplama araçları ile derinlemesine incelediği, olayların ve olaya bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır. Hancock&Algozine (2006), hiç tesir altında kalmadan, doğal olarak meydana gelen vakaları, zaman ve mekân kısıtlaması altında çeşitli veri toplama araçları kullanarak zengin bir şekilde betimleyen derin temellere oturtulmuş çalışmaları durum çalışması olarak tanımlamaktadır.

Araştırmanın çalışma evreni, gönüllülük esasına dayalı olarak, örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Erzincan il merkezdeki ilkokul ve ortaokullarda görevli 26 öğretmenden oluşmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri.

<i>Katılımcı Özellikleri</i>	<i>Frekans (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>Toplam (N)</i>
Cinsiyet			
Kadın	15	57,7	26
Erkek	11	42,3	26
Alanı			
Sınıf Öğretmeni	9	34,6	26
Branş Öğretmeni	17	65,4	26
Hizmet Yılı			
1-5	2	7,6	26
6-10	7	26,9	26
11-15	12	46,1	26

16-20	2	7,6	26
21+	3	11,5	26
<hr/>			
Eğitim Düzeyi			
<hr/>			
Lisans	25	96,1	26
Yüksek Lisans	1	3,9	26
<hr/>			

Araştırma verileri, durum çalışmalarında sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formu soruları alan yazın incelemelerine ve saha gözlemlerine dayalı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Hazırlanan sorular alanında uzman 4 eğitimci tarafından incelenmiş, gelen dönütlere göre gerekli düzeltmeler yapılmış, sorulara son hali verilmiştir. Saha çalışması sürecinde görüşme formundaki sorular örneklem grubundaki öğretmenlere yöneltilmiş, sorulara yazılı cevap vermeleri istenmiştir. Yazılı kağıtlardan elde edilen bulgular detaylı incelenmiş ve ortak ve benzer görüşler gruplandırılmıştır. Gruplandırılan görüşler maddelere dönüştürülmüş, verilen cevaplar yüzdeler (%) ve frekanslarına (f) göre araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır.

III. Bulgular ve Yorum

Araştırma bulguları; ev ziyaretlerinin amaçları, ev ziyaretleri planlanmasında önceliklerin neler olduğu, ev ziyaretlerinin öğrenciyi tanımaya etkisi, ev ziyaretlerinin öğretmen-öğrenci-veli ilişkisine etkisi, ev ziyaretleri esnasında yaşanan olumsuzluklar, ev ziyaretlerinin sürdürülebilirliği ve geliştirilmesine dair temalar etrafında organize edilmiştir.

Ev ziyareti, ailenin içinde bulunduğu durumu, değerlerini, çocuğuna karşı tutum ve davranışlarını, onunla ilgili beklentilerini öğrenmek kısaca aileyi tanımak için kullanılan en iyi yöntemlerden biridir. Öğretmenler açısından uygulanması güç olmasına karşın, çocukların eğitim adına muazzam fırsatlar sunmaktadır (İşmen, ve Yıldız,1996). Dolayısıyla ev ziyaretleri planlanırken ziyaretin amaçlarının açık ve sade bir şekilde belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Öğretmenlerin ev ziyaretlerinin amaçlarına dair görüşleri tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin ev ziyaretlerinin amaçlarına dair görüşleri.

<i>Katılımcıların Görüşleri</i>	<i>Frekans (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>Toplam (N)</i>
Okul Aile Arasındaki İletişimi Artırmak	13	50	26
Öğrenciyi Yakından Tanımak	15	57,7	26
Aileyi Yakından Tanıyarak Öğrenci Hakkında Fikir Edinmek	7	26,9	26
Öğrenciyi Ev Ortamında Gözlemlemek	3	11,5	26

Aileye Rehberlik Yapmak	10	38,5	26
Öğrenci Hakkında Aileyi Bilgilendirmek	1	3,8	26
Öğrencinin Değerli Olduğunu Hissettirmek	1	3,8	26
Öğrencinin Olumsuz Davranışlarına Çözüm Aramak	5	19,1	26
Öğrenciye Olumlu Davranış Kazandırmak	1	3,8	26
Sınava yönelik öğrencide motivasyon sağlamak	1	3,8	26

Bulgulara göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin %57,7'si ev ziyaretlerindeki amacın öğrenciyi yakından tanımak olduğunu belirtmişlerdir. Bunu takiben %50'si okul-aile arasındaki iletişimi artırmak, %38,5'i aileye rehberlik yapmak, %26,9'u aileyi yakından tanıyarak öğrenci hakkında fikir edinmek, %19,2'si öğrencinin olumsuz davranışlarına çözüm aramak, %11,5'i öğrenciyi ev ortamında gözlemlemek şeklinde cevap vermişlerdir. Çok daha düşük düzeyde ise öğrenci hakkında aileyi bilgilendirmek, öğrenciyi değerli olduğunu hissettirmek, öğrenciye olumlu davranış kazandırmak ve sınavlara yönelik motivasyon sağlamak amacıyla hareket ettiklerini belirtmişlerdir. Bulgulara temel teşkil eden öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Aileyi yakından tanıyarak, öğrenci ve davranışları hakkında fikir edinmek ve bu doğrultuda öğrenci için uygun yöntem ve teknikleri belirleyerek öğrenci ile daha yakından bağ kurmak. (ÖG4)

Öğrencinin genel durumu hakkında veliyi bilgilendirmek, öğrencinin motivasyonunu artırmak, veliyi yakından tanıyarak öğrencinin okul içerisindeki hal ve hareketlerini daha iyi anlamlandırmak amacıyla velilere yönelik ev ziyaretleri yapıyorum (ÖG10)

Aileye rehberlik yapmak ve öğrenciyi yakından tanıyarak olumsuzluk varsa düzeltme çarelerini aramak. (ÖG21)

Ev ziyaretleri çocukların gelişimleri için önemli olan öğretmen-veli ilişkisi ve iş birliğini artırmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerin öğrencilerinin evlerine her yarıyıl iki kez ev ziyareti yapmalarını tavsiye etmektedir (MEB (2002)). Hiç şüphesiz bu ziyaretlerin zamanı önemlidir. Hem ailenin hem de öğretmenin uygun olacağı bir tarihin tespiti önemli bir sorundur. Bu sorun tüm öğrencilere ev ziyareti yapmayı oldukça güçleştirmekte, dolayısıyla ev ziyaretleri daha ziyade önceliği olduğu düşünülen öğrencilere yönelik olarak planlanmaktadır. Öğretmenlerin ev ziyaretleri planlarken neye göre hareket ettikleri, ne tür öğrencileri önceliklediklerine dair görüşleri tablo 3'de belirtilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin ev ziyaretlerini planlarken önceliklerine dair görüşleri.

<i>Katılımcıların Görüşleri</i>	<i>Frekans (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>(Toplam) N</i>
Olumsuz Davranış Sergileyen Öğrenciler	13	50	26
Çekingen Öğrenciler	15	57,7	26
Gelişimsel Olarak Geri Kalmış Öğrenciler	7	26,9	26
Rehberliğe İhtiyacı Olan Öğrenciler	3	11,5	26
Hedefi Olmayan Öğrenciler	10	38,5	26
Başarılı Öğrenciler	1	3,8	26
Gelişime Açık Öğrenciler	1	3,8	26
İlgiye Muhtaç (Kendini Değersiz Hisseden) Öğrenciler	5	19,1	26

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %46,1'i, ev ziyaretindeki önceliğinin olumsuz davranış sergileyen öğrenciler olduğunu belirtmiştir. Buna ilaveten %30,7'si çekingen öğrencilere, %23,1'i gelişimsel olarak geri kalmış öğrencilere öncelik vermektedir. Ayrıca %7,7 kadarı başarılı ve ilgiye muhtaç (kendini değersiz hisseden) öğrencilere öncelik verdiğini, %3,8'i ise rehberliğe ihtiyacı olan, hedefi olmayan veya gelişime açık öğrencilere öncelik verdiklerini belirtmişlerdir.

Olumsuz davranış sergileyen öğrenciler başta olmak üzere bütün öğrenci evlerine mümkün mertebe ziyaret yapılmalı. Çok sürpriz bilgilere ulaşılabilir (ÖG13)

İmkanlar dahilinde her öğrencinin kapısının çalınması gerektiğine inanıyorum. Ancak sıralama yapacak olursak, olumsuz davranış sergileyen ya da çekingen öğrencilerden başlanılmalı (ÖG23)

Olumsuz davranış sergileyen öğrenci velilere genelde ulaşamadığım için, önceliğim çekingen, maddi olarak zayıf, derslerde istikrar sergilemeyen öğrenciler olmuştur. (ÖG12)

Ders başarısı yüksek pozitif davranış sergileyen öğrenci (marifet iltifata tabidir) problemlı öğrenci. (ÖG26)

Öğretmenlerin aile ile özel ilgilenmesi, ilkokul öğrencisinden lise öğrencisine kadar bütün öğrenci ve ebeveynlerinin eğitime katılım sürecinde motive edici önemli bir unsurdur (Christenson,2004). Öğretmenlerin aile ile özel ilişkisi çok etkilidir. Çünkü bu özel ilişki veli tarafından, öğretmenin çocuğunun eğitim sürecindeki başarısına olan katkılarını önemsedığının göstergesidir (Adams, Christenson, 2000). Öğretmenlerin ev ziyaretlerini planlarken kullandığı yöntemlere ilişkin bilgiler Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin ev ziyaretlerinde kullandığı yöntemler.

<i>Katılımcı Görüşleri</i>	<i>(Frekans) F</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>Toplam (N)</i>
Sözlü İletişim Kurularak Önceden Haber Verildi	23	88,5	26
Yazılı İletişim Kurularak Önceden Haber Verildi	3	11,5	26

Tablodaki bulgulara göre öğretmenlerin hepsi ev ziyaretine gitmeden önce velilere sözlü veya yazılı haber vermektedir. Görüş belirten öğretmenler önceden velilere haber vermeden ev ziyareti yapmamaktadır. Öğretmenlerin %88,5'i önceden sözlü iletişim kurarak, %11,5'i ise yazılı iletişime geçmek suretiyle haber verdiğini belirtmiştir.

Ev ziyareti yapacağım aileye önceden telefon ile arayarak haber verdim. (ÖG10)

Yazılı olarak haber verildi (ÖG24)

Ev ziyaretleri doğal ortamlarında ailelere hizmet sunmanın avantajlarına dayanan bir müdahale stratejisidir. Ev ziyareti yapan kişinin gözlemleri ailenin ihtiyaçlarını anlamak ve bu ihtiyaçları karşılamak için önemli olabilir (Gomby, Larson, Lewit, & Behrman, 1993). Ev ziyaretine katılan öğretmenlerin aileye verdiği bilgilere dair görüşleri tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin veli ziyaretlerinde aileye verdiği bilgiler.

<i>Katılımcıların Görüşleri</i>	<i>Frekans (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>Toplam (N)</i>
Okulda Düzenlenen Etkinlikler	2	7,7	26
Öğrencinin Akademik Başarı Durumu	16	61,5	26
Değişen Eğitim Sistemine Yönelik Bilgiler	1	3,8	26
Öğrencinin Duygusal Durumu	1	3,8	26
Öğrencinin Okulda Sergilediği Tutum ve Davranışlar	15	57,7	26
Ailenin Öğrenci Konusunda Yapabilecekleri	2	7,7	26
Öğrencilerin Güçlü ve Zayıf Yönleri	3	11,5	26
Öğrencinin Gelişimsel Süreci	2	7,7	26
Ders Çalışma Yöntem ve Teknikleri	4	15,3	26
Öğrencinin Sosyal İlişkileri	4	15,3	26
Deneme Sınavı	1	3,8	26

Tabloya göre görüşmeye katılan öğretmenlerin ev ziyaretlerinde aileleri bilgilendirdikleri belli başlı bazı konular söz konusudur. Öğretmenlerin %61,5'i öğrencilerinin akademik başarı durumu, %57,7'si ise okulda sergilediği tutum ve davranışlar hakkında aileleri bilgilendirmiştir. Ayrıca %15,3'ü öğrencilerinin ders çalışma yöntemleri ve sosyal ilişkileri hakkında bilgilendirirken, %7,7'si okulda düzenlenen etkinlikler, öğrencilerinin gelişim süreçleri ve ailenin kendi çocuğunun eğitimine yapabileceği katkılar hususunda velileri aydınlatmışlardır. Görüş belirten öğretmenlerin %3,8'i ise eğitim sistemindeki son değişiklikler, öğrencilerinin duygusal gelişimleri ve deneme sınavlarına ilişkin bilgi paylaşımında bulunmuşlardır.

Öğrencinin arkadaşlarıyla iletişimi, ders başarısı, denemede sürenin yetersiz kalmasından ötürü soruların boş bırakılması, sosyal aktivitelere daha fazla katılması gerektiği konularında velilere bilgi verildi (ÖG10)

Öğrencinin akademik başarısı, ahlaki durumu, sınıf içerisinde arkadaşlarıyla olan iletişimi, ödev yapma durumu hakkında bilgi verildi. (ÖG16)

Çocuğun okul ve sınıf içindeki gözlemlenen normal ve anormal davranışı konuşuldu. Genellikle olumlu davranışları ön plana alınarak görüşmenin yapıcı olması amaçlandı. (ÖG12)

Öğrencinin akademik başarısı, ders içi tutumları ve değişen eğitime yönelik bilgiler verildi. (ÖG23)

Sınıfta yapılan etkinlikler, çocuğun akademik durumu ve arkadaşlarıyla iletişimi konusunda bilgi verildi. Eksiklikleri tamamlamak ve yanlışları düzeltmek adına neler yapılabileceği ile ilgili tavsiyelerde bulunuldu. (ÖG5)

Öğretmenlerin ev ziyaretleri esnasında olumsuz bir davranış ile karşılaşarak karşılaşmadıklarına dair öğretmen görüşleri tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin ev ziyaretleri esnasında olumsuz davranışlar ile karşılaşarak karşılaşmadıklarına dair görüşleri.

<i>Katılımcı Görüşleri</i>	<i>Frekans (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>Toplam (N)</i>
Olumsuz Bir Davranış ile Karşılaşmadım	25	96,2	26
Bir, İki Defa Karşılaştım	1	3,8	26

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun olumsuz bir durumla karşılaşmadığı anlaşılmaktadır.

Hayır karşılaşmadım. Gayet samimi bir ortam oluştu (ÖG15)

Kesinlikle olumsuz bir davranışla karşılaşmadım. Bizi çok güzel karşıladılar (ÖG10)

Hayır çok misafirperver karşılandık (ÖG6)

Bunun yanı sıra araştırmaya katılan bir öğretmenimiz ziyaretleri sırasında birden fazla olumsuz davranışlarla karşılaştığını belirtmiştir.

Bir, iki defa... (ÖG24)

Sınıfların kalabalık olması, ders yükü ve evrak işlerinin yoğunluğu gibi nedenlerle öğretmenlerin öğrencilerini sağlıklı bir şekilde analiz edebilecek kadar gözlem yapma fırsatı bulamamaktadır. Dolayısıyla ev ziyaretleri sırasında öğretmenlerin öğrencilerine olan bakış açılarında bazı etkilenmeler ve değişimler yaşanabilmektedir. Öğretmenlerin ev ziyareti sonrası öğrenciye bakış açısına dair görüşleri tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7. Ev ziyaretlerinden sonra öğretmenlerin öğrencilerine yönelik bakış açısında meydana gelen değişimlere dair görüşleri.

<i>Katılımcıların Görüşleri</i>	<i>Frekans (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>Toplam (N)</i>
Öğrencinin Olumsuz Davranışlarının Sebebinin Anlamlandırılmaması Sağladı	13	50	26
Öğrenciyle Daha Yakınlaştık	15	57,7	26
Öğrencinin Sağlığı Hakkında	7	26,9	26
Ön Yargılarım Ortadan Kalktı	3	11,5	26
Olumlu Yönde Değişiklik Oldu	10	38,5	26
Değişiklik Oldu	1	3,8	26
Değişiklik Olmadı	1	3,8	26

Tablo 7 incelendiğinde ev ziyareti sonrasında öğretmen görüşlerinin %38,5’i öğrencinin bazı davranışlarını anlamlandırılmaması sağladı derken, %26,9’u öğrenciye bakış açısında değişiklik meydana geldiğini belirtmiştir. Olumlu yönde değişiklik olduğunu belirten öğretmenlerin oranı %11,5 iken, öğrenciyle daha yakınlaştık diye görüş belirten katılımcıların oranı %7,7 olduğu görülmektedir. Ön yargıların ortadan kalktığını belirtenlerin oranı ile öğrencinin sağlığı hakkında bakış açım değişti diyenlerin oranı %3,8 olmuştur. Görüşmeye katılan öğretmenlerin %15,3’ü öğrenciye yönelik bakış açılarında herhangi bir değişiklik meydana gelmediğini belirtmiştir. Bulgulardan hareketle öğretmenlerin öğrencilerine karşı bakış açılarında büyük oranda değişiklik meydana gelmiştir. Değişiklikler, eğitime öğretimin kalitesini arttıracak şekilde olumlu yönde gerçekleşmiştir.

Ziyaret sonrasında öğrenciye bakışimde olumlu bir değişiklik oldu. Öğrencimin belli dönemlerde içine kapanık olmasının aile bireylerinden birinin geçirmiş olduğu hastalıkla ilgili olduğunu öğrendim. Öğrencimin hal ve hareketlerini anlamlandırmış oldum. (ÖG10)

Bakışımındaki değişiklik öğrenci ile sınırlı kalmadı. Veliye göre daha çok öğrencinin durumu değerlendiriliyor. (ÖG24)

Öğrencinin bilinmeyen yönleri öğrenildiği için bazı şeyleri neden yaptığı ya da yapamadığı daha iyi anlaşılabilir. Bu bakımdan öğrenciye bakımımızda bir değişiklik oluyor. (ÖG5)

Daha olumlu ve bilmediğim noktaları ziyaret esnasında öğrenme fırsatı yakalayıp öğrenciye yönelik bazı yöntem değişiklikleri yaptım (ÖG20)

Bazen ön yargılar bu veli ziyaretleri sayesinde değişiyor (ÖG6)

Ev ziyaretlerinin tam anlamıyla amacına uygun olarak gerçekleştirildiğinde yararları açıkça görülmektedir. Ev ziyaretleri, okul personeline, yöneticilere, öğretmenlere, danışmanlara ve diğer profesyonellere çocuğun çevresini değerlendirme ve müdahale etme olanağı sağlar (Black,1999). Ayrıca ailenin rehberlik ihtiyaçlarının karşılanması, öğretmenler ile aile arasındaki güç dengesizliğini en aza indirir ve böylece güvene dayalı bir ilişki oluşmasına yardım eder (Beder, 1998). Tablo 8'de ev ziyaretlerinin veli-öğrenci-öğretmen ilişkisine etkilerine dair öğretmen görüşleri belirtilmiştir.

Tablo 8. Ev Ziyaretlerinin Veli-Öğrenci-Öğretmen İlişkisine Etkisine Dair Öğretmen Görüşleri.

<i>Katılımcıların Görüşleri</i>	<i>Frekans (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>Toplam (N)</i>
Öğrenci ve Ailesi Yakından Tanındı	13	50	26
Velilerin Okul ve Öğretmene Güveni Arttı	15	57,7	26
Öğretmen Veli İlişkisinin Önemi Kavrandı	7	26,9	26
Veli ve Öğrenci Motive Oldu	3	11,5	26
Velilerin Okula Karşı Negatif Tutumu Değişti	10	38,5	26
Öğrencide Olumlu Davranış Değişikliği Meydana Geldi	1	3,8	26

Tablo'ya göre öğretmenlerin %30,7'si öğrenci ve ailesini daha yakından tanıdığını belirtmiştir. Öğretmen veli ilişkisinin önemi kavrandı ve öğrencide olumlu davranış değişikliği meydana geldi diyen öğretmenlerin oranı %26,9 iken, velilerin okul ve öğretmene güveni arttı diyenlerin oranı %19,2 olmuştur. Katılımcı öğretmenlerin %15,3'ü velilerin okulla ilgili negatif tutumlarının değiştiğini ifade etmiştir. Katılımcıların tamamı ziyaretlerin veli-öğretmen-öğrenci ilişkisine olumlu katkı sağladığı düşüncesindedir. (Aral ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin ev ziyaretlerinin çok önemli olduğu, öğrencilerin okuldaki tutum ve davranışlarına olumlu yansıdığı görülmüştür. Çünkü öğretmenlerinin kendilerine değer verdiğini, ilgilendiğini düşünmeleri öğrencilerin özsaygılarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra aileler, okulda yapılan görüşmelere nispeten ziyaret

esnasında duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebildiklerini ifade etmişlerdir (Aral, Kandır& Yaşar, 2002).

Ziyaretin her anlamda olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum. Ziyaret sonrasında öğrencilerimiz daha mutlu, kendinden emin tavırlar sergilemeye başladı. Bir öğretmen olarak veliyi yakından tanıma fırsatı buldum. Aynı şekilde velimiz de öğretmenini yakından tanıma fırsatı bulmuş oldu. (ÖG10)

Öğrenci, öğretmenleri tarafından önemsendiğini hissetmiştir. Veli, öğretmenin medyada anlatılıp gösterilmeye çalışılan gibi biri olmadığını görmüştür. (ÖG17)

Kimi zaman etkisiz, kimi zaman öğrencinin kendini ifade etmesinde etkili. Başarıya etkili dolaylı oluyor. Ailenin öğretmeni bir rehber olarak kabul etmesi önemli. Prosedür gereği olarak gördüklerinde bir faydası olmuyor. (ÖG24)

Velinin öğretmene bakış açısını, öğretmenin öğrenciye bakış açısını değiştirmiştir. Olumlu katkılar sağlamıştır. Veli-öğretmen iş birliğini güçlendirmiştir. (ÖG21)

Sorunlu öğrencilerin sorunlarına yönelik çözüm bulma noktasında bilgi elde edilmiştir. Genel olarak da öğrencilerin sorumluluk duygusunda ilerleme oldu. (ÖG4)

Ziyaret sonucunda öğretmen-veli tanışması sağlanmıştır. Öğretmeni evinde karşılayan öğrenci, öğretmen veli ilişkisinin ciddi bir konu olduğunu anlamıştır. Veli ve öğrenci takip edildiklerini anladıkları için, eğitime daha iyi motive olacaklardır. (ÖG1)

Çocuğun gelişimi için önemli bir yer olan ev, özellikle çocuğu gözlemek, modellemek ve çocuk ile ailesinin etkileşimini değerlendirmek için çok elverişli bir ortamdır (Wasik, Bryant,2001). Öğretmenin düzenli ev ziyaretleri yapması, çocukları ve aileleri daha iyi tanınmasına fırsat vermektedir. Öğretmen ve aile arasında yakın bağlar kurularak okul ve aile arasındaki iletişimi artırmaktadır. Aileler grup ortamında dile getiremedikleri konuları, sorunları ev ziyaretleri sırasında daha rahat ifade edebilmektedir (Ömeroğlu, Yaşar,2005) Ev, çocuğun ilk öğrenme alanıdır ve ailelerde çocuklarının ilk öğretmenleridir (Pizzolongo,1996).

Tablo 9. Veli Ev Ziyaretlerinin Sürdürülebilirliği ve Geliştirilmesine Dair Öğretmen Görüşleri

<i>Katılımcıların Görüşleri</i>	<i>Frekans (F)</i>	<i>Yüzde (%)</i>	<i>Toplam (N)</i>
Sürdürülebilir	26	100	26
Sıklıkla Yapılmalı	2	7,7	26
Gerekli Görülen Durumlarda Yapılmalı	6	23,1	26
Ziyaretler Habersiz Yapılmalı	1	3,8	26
Veli Ziyareti Grupları Kurulmalı Öğretmenler Arasında	3	11,5	26
Ziyaret Sırasında Eğitici Etkinlik Yapılmalı	1	3,8	26

Ziyaret Edilen Aileye Küçük Hediyeler Verilmeli	1	3,8	26
Veliler Yönelik, Bilgilendirme Broşürü Hazırlanmalı	1	3,8	26

Tabloya göre, katılımcı öğretmenlerin tamamı ev ziyaretlerinin sürdürülebilir olduğu kanaatindedir. Buna ilaveten %23,1'i gerekli görülen durumlarda yapılmalı derken, %7,7'si sıklıkla yapılması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. Veli ziyaretleri için öğretmen gurubu oluşturulmalı diyenlerin oranı %11,5'dir. Habersiz ziyaret yapılmalı, eğitici etkinlik yapılmalı, aileye küçük hediyeler verilmeli ve velilere bilgilendirme broşürü hazırlanmalı diyenlerin oranı ise %3,8'dir.

Evet devam etmeli. Ziyaret öncesinde öğrencilerin haberi olmadan, onlara sürpriz yapılabilir. Örneğin doğum günü ise küçük bir sürpriz yapılabilir, öğrenci önemli olduğunu hisseder. Belki aileye de farkındalık yaratmış olur. (ÖG6)

Etmeli. Öncelikle gönüllü olmak bu etkiyi artırır. Ayda bir yapılabilir. Hem öğretmeni hem de bu süreci taze tutar. Az ve isteyerek yapılması, sık ve zorla olmasından çok daha etkili olur. (ÖG12)

Bu işin çok yönlü değerlendirilmesi lazım. Kimseyi başkasının evine göndermek (güven anlamında, teminat vermeksizin) akıllıca değil. Veli ziyaretlerinin yapılabilmesi için aile hakkında mutlaka bilgi edinilmeli. Tek başına bir çözüm olmadığı gibi, uygulama öncesinde öğrenci hakkında bilgi tam olarak sunulmalı. (ÖG24)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ile eğitim-öğretimin bir boyutu olarak öğretmenlerin velilerin evlerine yaptıkları ziyaretlerin önemi ve işlevi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, ev ziyaretlerinden sonra öğrencilerinde meydana gelen değişimleri dikkate alarak sorulara cevap vermişlerdir. Araştırma bulguları, ev ziyaretlerinin önemi, işlevi ve yöntemi konularında öğretmenlerin büyük ölçüde benzer görüşlere sahip olduğunu göstermektedir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, ev ziyaretlerinin amaçları arasında yer alan “öğrenciyi yakından tanımak” görüşü, diğer amaçlardan çok daha fazla ön plana çıkmıştır.

- Öğretmenlerin yarısı okul-aile arasındaki iletişimi artırmak amacıyla ev ziyareti yaptığını söylemektedir.

- Öğretmenlerin ev ziyaretlerinin başlıca amaçları; öğrenciyi ev ortamında gözlemlemek, aileyi yakından tanımak ve öğrencilerin bazı olumsuz davranışlarına aile ile birlikte çözüm bulmaktır.

- Öğretmenlerin ev ziyaretlerindeki temel beklentileri; aileleri öğrenci hakkında bilgilendirme, öğrencilerin değerli olduklarını hissettirme, öğrencilere olumlu davranış kazandırma ve onların sınava yönelik motivasyonlarını artırmadır.

• Ev ziyaretleri planlanırken bazı öğrencilere öncelik verildiği anlaşılmaktadır. Bunlar arasında olumsuz davranış sergileyen öğrenciler ilk sırada gelmektedir. Bunları çekingen ve gelişim sorunu yaşayan öğrenciler takip etmektedir. Ayrıca rehberlik hizmetine ihtiyacı olan, ilgiye muhtaç veya hedefi olmayan öğrencilere de öncelik verilmiştir. Diğer yandan öncelik hususunda başarılı ve gelişime açık öğrencilere de pozitif ayrımcılık uygulanmıştır.

• Tüm öğretmenler ziyaret edilecek aileyi önceden haberdar etmişlerdir.

• Öğretmenlerin büyük bir kısmı, ziyaret edecekleri aileyi genellikle telefonla arayarak haberdar etmişlerdir.

• Araştırmaya katılan öğretmenler ev ziyaretlerinde, öğrencilerinin akademik başarıları ve okuldaki tutum ve davranışları hakkında velileri bilgilendirmişlerdir. Bunların yanında öğrencilerinin sosyal ilişkileri, güçlü ve zayıf yönleri, duygusal durumları ve gelişim süreçleri gibi konularda da velilerle görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

• Öğretmenler bu ziyaretlerde ayrıca eğitim sisteminde son dönemde yaşanan yenilik ve değişiklikler, verimli ders çalışma yöntemleri ve deneme sınavları hakkında velileri aydınlatmışlardır.

• Ev ziyaretleri sonrasında pek çok öğretmenin öğrencilerine yönelik bakış açısında olumlu yönde dikkate değer değişiklikler olmuştur. Nitekim önceden anlamlandırmakta zorlandıkları bazı öğrenci davranışlarını, ev ziyaretleri sonrası daha kolay anlamaya başlamışlardır. Ayrıca öğretmenler, bazı öğrencileriyle ilgili olumsuz kanaat ve yargılarının yıkıldığını, bunun da öğrencilerin lehine olumlu bir durum olduğunu ifade etmişlerdir.

• Ev ziyaretleri uygulamasıyla öğretmen- veli ilişkisinin ve iş birliğinin ne kadar önemli olduğu somut bir şekilde kavranmıştır.

• Öğretmenler ile veliler birbirini yakından tanıma fırsatı bulmuş, velilerin okula ve öğretmenlere karşı var olan negatif tutumları büyük ölçüde azalmıştır. Karşılıklı güven duygusu oluşmuştur.

• Velilerin ve öğrencilerin motivasyonu artmış, öğrencilerde olumlu davranış değişiklikleri meydana gelmiştir.

Özellikle ilköğretim okullarında ev ziyaretleri ile beraber ailenin çocuğunun eğitimine dahil olması ve çocuğun okul dışı ortamının öğrenilmesi, çocuğa daha iyi ulaşmak ve ona doğru bir öğretim sunmak açısından kilit konulardır. Ev ziyaretleri bu süreçleri kolaylaştıran geleneksel bir stratejidir. Diğer uygulama alanlarının yanı sıra başarı geçen bir ev ziyaretinden çok şey öğrenilebilir ve çok şey uygulanabilir (Allen, Tracy, 2002).

Gülcan, Taner (2011), ev ziyaretlerinin öğrenci açısından değerlendirildiğinde olumlu sonuçlar ortaya çıkardığını belirtmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenler, aile ile etkili iletişim kurmada ev ziyaretlerinin çok etkili olduğunu belirtmiş bunun yanı sıra veliler

tarafından da olumlu sonuçlar doğurduğunu, bunların; velilerin okula daha sık gelmeye başlaması, çocuğunu daha yakından takip etmesi olarak belirtmiştir (Gürkan, Taner, 2011).

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri dikkate alındığında veli ziyaretleri faydalı olup, sürdürülmelidir.
- Ev ziyaretlerinden sonra süreç ve sonuçları değerlendirilmeli ve rapor haline getirilmelidir.
- Ziyaretler, tüm öğrencileri kapsayacak şekilde yapılmalıdır.
- Veli ziyaretleri belirli periyotlarla düzenli bir şekilde programlanmalı, ihtiyaç duyulduğunda ekstra ziyaretler yapılmalıdır. Örneğin öğrencilerin özel günlerinde (doğum günü gibi) sürpriz ziyaretler yapılabilir.
- Ziyaretler rastgele değil, gündemli ve planlı yapılırsa çok daha verimli olur.
- Tek başına ev ziyareti yapılmamalı mümkünse evin durumu dikkate alınarak en az bir erkek ve bir bayan şeklinde gruplar oluşturulmalıdır.
- Ziyaret esnasında ailenin de katılacağı eğitici etkinliklere yer verilebilir.
- Velilere bilgilendirme amaçlı broşürler hazırlanabilir.
- Ev ziyaretlerinde bulunacak öğretmenler ailelerin yaşam biçimi ve kültürüyle ilgili ön bilgiye sahip olmalı, hane halkıyla olan iletişimde yargılayıcı olmamalıdır.

Kaynaklar

- Adams, K. S., & Christenson, S. L. (2000). Trust and the family-school relationship: An examination of parent-teacher differences in elementary and secondary grades. *Journal of School Psychology, 38*, 447-497.
- Alfaro, E. C., Umana-Taylor, A. J., & Bamako, M. Y. (2006). The influence of academic support on Latino adolescents' academic motivation. *Family Relations, 55*, 279-291.
- Allen, S. F. and Tracy, E. M., (2003). Revitalizing the role of home visiting schools. *Children & Schools, 26*(4), 197-208.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2002). Okul Öncesi Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitim Programı. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Barton, P. E. and Coley, R. J., 2007. The family: America's smallest school. Princeton: Educational Testing Service.
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1996). Multifaceted impact of self-efficacy beliefs on academic functioning. *Child Development, 67*, 1206-1222.
- Beder, J. (1998). The home visit, revisited. *Families in Society, 79*, 514-522.

- Black, S. (1999). Research: House calls. *The American School Board Journal*, 186(6),34-36.
- Christenson, S. L. (2004). The family–school partnership: An opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Review*, 33, 83–104.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.
- Cutting, A. L. and Dunn, J., (1999). Theory of mind, emotion understanding, language, and family background: Individual difference and interrelations. *Child Development*, 70(4), 853-865.
- Delpit, L. D. (1995). *Other people's children: Cultural conflict in the classroom*. The New Press.
- Doğru. Ç. T. (2005). Okul–öğretmen–aile iş birliğinin sınıf yönetime etkisinin sınıf yönetimine etkisi. Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak.
- Epstein, J. (1998). *School and family partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder: Westview Press
- Gomby, D. S., Larson, C. S., Lewit, E. M., & Behrman, R. E. (1993). Home visiting: Analysis and recommendations. *The Future of Children*, 3(3), 6-22.
- Gülcan M. Gürkan, Taner N. (2011) Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretimde Ev Ziyaretinin Okul Başarısına Etkisi (Kahramanmaraş İl Örneği). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 129-144.
- Hancock, R.D. & Algozine, B. (2006). *Doing case study research*. New York: Teachers College Press.
- Hoover-Dempsey, K.V. & Sandler, H. M. (1995). Parental involvement in children's education: Why does it make a difference? *Teachers College Reports*, 97(2), 310–331.
- İşmen, A. E. ve Yıldız S.A. (1996). 'Okulöncesi Dönemde Aile-Okul İş birliği ve Ebeveynin Eğitime Katılımı'. *Yaşadıkça Eğitim*. 44, 30-32.
- MEB (2002). *36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Pizzolongo, P.J. (1996). *The comprehensive child development program and other early intervention program models*.
- Ömeroğlu, E. ve Can Yaşar, M. (2005). 'Okul Öncesi Eğitim kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı.' *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, (62)
- R.D Peters& R.J. McMahon (1996). *Preventing childhood disorders, substance abuse, and delinquency* (pp. 48-64) Thousand Oaks, CA: Sage.

Susan F. Allen, Elizabeth M. Tracy (2002). Revitalizing the Role of Home Visiting in Schools. *Children & Schools*, Volume 26, Issue 4, October 2004, Pages 197–208.

Wasik, B. H. & Bryant, D. M. (2001). *Home visiting: Procedures for helping families* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage Publications.